

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/268/2019
Identifikačné číslo spisu:	8118204728
Dátum vydania rozhodnutia:	16.12.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8118204728.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne C., bývajúcej v I., zastúpenej JUDr. Jozefom Karabašom, advokátom v Sabinove, Ružová 10 proti žalovaným 1/ Z., bývajúcemu v G., zastúpenému Mgr. Ernestom Vokálom, advokátom v Prešove, Hlavná 61, 2/ KOOPERATIVE poisťovní, a. s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, zastúpenej JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8/A, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 9C/20/2018, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 29. apríla 2019, sp. zn. 7Co/178/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyni náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1/ Okresný súd Prešov rozsudkom z 27. septembra 2018, č. k. 9C/20/2018-59 uložil žalovanému 1/ a žalovanej 2/ povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 8 000 eur do 3 dní od odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, pričom plnením jedného zo žalovaných v rozsahu plnenia zaniká povinnosť druhého žalovaného (I.). V prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II.). Žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v rozsahu 100%

do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia o ich výške (III). Žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v rozsahu 100% do 3 dní o právoplatnosti rozhodnutia

o ich výške (IV.). V odôvodnení rozsudku poukázal na to, v čom spočíval nárok uplatnený žalobkyňou, na vyjadrenia žalovaných, na vykonané dokazovanie, citoval príslušné zákonné ustanovenia. V časti označenej aktívna vecná legitímácia poukázal na judikatúru zaoberajúcu sa nemajetkovou ujmu pozostalých po dopravnej nehode, na závery vyslovené v nálezoč

ÚS ČR, sp. zn. II. ÚS 517/99, sp. zn. IV. ÚS 315/01 a konštatoval, že keďže žalobkyňa

je dcérou zomrelého a bol preukázaný ich vzájomný blízky vzťah, aktívna vecná legitímácia

na strane žalobkyne je daná. V časti označenej ako vecná pasívna legitímácia poukázal

na rozhodnutie ÚS SR, sp. zn. III. ÚS 666/2016 (R - 50/2016) a na záver v ňom vyslovený. V časti označenej ako satisfakcia formou rozsudku v trestnom konaní uviedol, že je potrebné brať do úvahy, že právo na ochranu osobnosti a prostriedky ochrany proti neoprávneným zásahom do nich treba ponímať

komplexne v rôznych právnych odvetviach. V danom prípade satisfakčný charakter má aj samotné odôvodnenie tohto rozsudku, kde sa uznáva, že zo strany žalovaného 1/ došlo k nedbanlivostnému zásahu do osobnostných práv žalobkyne a zároveň treba prihliadať aj na to, že za svoje konanie bol žalovaný 1/ odsúdený trestným rozkazom. Trestný rozsudok má vždy vysoký satisfakčný charakter. V rámci právnej argumentácie odkázal na rozhodnutie NS ČR, sp. zn. 30Cdo 4003/2011 a na záver v ňom vyslovený.

V časti kritéria priznanej nemajetkovej ujmy v peniazoch poukázal na uznesenie NS ČR, sp. zn. I. ÚS 2844/14 a na záver v ňom vyslovený. Na základe všetkých rozvedených kritérií dospel k záveru, že priznané odškodnenie, uvedené vo výroku tohto rozsudku, je dostačujúce, keď u žalovaných nejde o solidárny záväzok, ale o tzv. nepravú solidaritu, lebo žalovaná 2/ nie je škodcom. Naopak, pri trovách konania, o ktorých rozhodol podľa § 255 ods. 1, 2 CSP, založil pasívnu solidaritu, keďže sa rozsudok týkal oboch žalovaných.

2/ Krajský súd v Prešove na odvolanie žalovanej 2/ rozsudkom z 29. apríla 2019, sp. zn. 7Co/178/2018 rozsudok súdu prvej inštancie, s výnimkou výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti, potvrdil. Žalobkyni priznal náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%. Dospel k záveru, že odvolanie žalovanej 2/ nie je dôvodné a že súd prvej inštancie vo veci v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností vyvodil správny právny záver. Poukázal na právnu úpravu povinného zmluvného poistenia za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zákone č. 381/2001 Z. z., ktorý prebral právne akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie uvedené v prílohe. Na to, že zásadné stanovisko krytia náhrady ujmy povinným poisteným vyslovil Súdny dvor v rozsudku vydanom

24. októbra 2013 vo veci C-22/12, týkajúceho sa M. a podrobne rozviedol skutočnosti a závery z tohto rozsudku, vyplývajúce vo vzťahu k danej veci. V súvislosti s posudzovaním otázky, či náhrada nemajetkovej ujmy mala byť pokrytá povinným zmluvným poistením, poukázal na uznesenie ÚS SR zo 16. decembra 2015, vydané vo veci

III. ÚS 646/201 a na závery v ňom vyslovené, ktoré zopakoval aj v uznesení zo 17. augusta 2016, vydanom vo veci I. ÚS 474/2016. Vo vzťahu k výške náhrady nemajetkovej ujmy uviedol, že ju treba považovať za primeranú z rozvedených dôvodov. Za správne považoval aj rozhodnutie o náhrade trov konania.

3/ Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu (v jeho potvrdzujúcej časti) podala žalovaná 2/ dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Podľa jej názoru je rozhodovacia prax dovolacieho súdu rozdielna čo do riešenia otázky pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v obdobných sporoch, ako aj otázky, či pojem škoda podľa zákona č. 381/2001 Z. z. zahŕňa aj nemajetkovú ujmu pozostalých po obeti dopravnej nehody.

Podľa názoru dovolateľky napadnutý rozsudok tieto otázky rieši nesprávne (§ 432 ods. 1 CSP). Súdny vyvodili jej pasívnu vecnú legitímáciu z neprípustne rozširujúceho výkladu ustanovení zákona č. 381/2001 Z. z. Z hľadiska právneho posúdenia veci mala byť rozhodujúca vnútroštátna úprava zodpovednosti v zmysle uvedeného zákona, z ktorého vyplýva (iba) to,

že poisťovňa je povinná nahradiť poškodenému materiálnu škodu (nie aj nemajetkovú ujmu). Odvolací súd interpretoval ustanovenia tohto zákona spôsobom, ktorý sa prieči právnym záverom vyjadreným už skôr najvyšším súdom v rozhodnutiach, sp. zn. 4Cdo/168/2009,

3Cdo/176/2012, 3Cdo/301/2012 a 8Cdo/219/2016 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ

sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky). Podľa presvedčenia žalovanej 2/ nie je ani po vydaní Rozsudku dôvod na zmenu výkladu ustanovení zákona č. 381/2001 Z. z. Skutočnosť, že najvyšší súd v inom rozhodnutí (6MCdo/1/2016) dospel k opačným právnym záverom, znamená,

že rozhodovacia prax dovolacieho súdu je rozdielna. Prípustnosť jej dovolania preto vyplýva z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Podľa presvedčenia žalovanej je jej dovolanie dôvodné preto, lebo rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnych právnych záveroch, a to nielen z hľadiska ustálenia pasívnej vecnej legitímácie, vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, ale tiež z hľadiska záverov o príčinnej súvislosti medzi poistnou udalosťou a vznikom nemateriálnej ujmy žalobcov. Zastáva názor, že právne závery odvolacieho súdu, na ktorých spočíva jeho rozsudok, sa priečia záverom

vyjadreným v judikátoch R 7/1979, R 61/2008, ako aj viacerých rozhodnutí najvyššieho súdu, v zmysle ktorých príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia a protiprávnym konaním nie je daná, ak poškodenie zdravia spočíva v udalosti, ktorá je už sama o sebe následkom protiprávneho konania (o taký prípad ide aj vtedy, keď poškodenie zdravia fyzickej osoby je výsledkom reakcie na smrteľný úraz jej blízkej osoby). Tento princíp je premietnutý priamo do § 5 ods. 1 písm. b/ zákona č. 381/2001 Z. z., podľa ktorého poisťiteľ nenahradí za poisteného škodu, ak ide o zodpovednosť za škodu, ktorej vznik nie je v príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou. Z týchto dôvodov žalovaná navrhuje, aby najvyšší súd dovolaním napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietne.

4/ Žalobkyňa sa písomne k dovolaniu nevyjadрила.

5/ Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej treba odmietnuť.

6/ V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7/ Žalovaná 2/ v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá „je“ dovolacím súdom riešená rozdielne.

8/ Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, ktorá už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení ale nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe odvolacieho súdu preto, lebo jeho jednotlivé senáty naďalej zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich pretrvávajúcom rozdielnom rozhodovaní.

9/ V danom prípade žalovaná 2/ v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku a/ či je poisťovňa pasívne vecne legitimovaná v sporoch o náhradu nemajetkovej ujme spôsobenej pozostalým po obetiach dopravnej nehody spôsobenej poisteným vozidlom, b/ či v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. treba pod pojmom škoda rozumieť tiež nemajetkovú ujmu spôsobenú pozostalým po obetiach dopravnej nehody). Vzhľadom na to, že právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku, bolo potrebné prípustnosť jej dovolania posudzovať podľa stavu v čase jeho podania, to znamená k 5. augustu 2019.

10/ Je pravdou, že najvyšší súd v uznesení, sp. zn. 4Cdo/168/2009, dospel k záveru, že povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Aj rozhodnutie, sp. zn. 3Cdo/301/2012 založil najvyšší súd (o. i.) na závere o nedostatku pasívnej legitimácie poisťovne v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z. Na totožných záveroch spočívalo tiež jeho rozhodnutie, sp. zn. 8Cdo/219/2016, v ktorom zotrval na tom, že povinné zmluvné poistenie upravené zákonom č. 381/2001 Z. z. nekryje ujmu spôsobenú zásahom do osobnostných práv pozostalých po obeti dopravnej nehody. Na druhej strane je ale tiež pravdou, že najvyšší súd v rozhodnutí, sp. zn. 6MCdo/1/2016 pri riešení predmetných otázok zaujal opačné právne závery.

Niet pochyb, že rozhodovacia prax odvolacieho súdu „bola“ v istom časovom rozmedzí rozdielna. Tento stav už ale nepretrvával v čase, v ktorom žalovaná podala dovolania.

11/ Už na základe dovolaní napadnutého rozsudku musela mať žalovaná 2/ vedomosť o záveroch rokovania občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, konaného 9. októbra 2018, ktoré vyústilo do prijatia judikátu R 61/2018, v zmysle ktorého „škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“. Závermi tohto rokovania občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bolo dosiahnuté názorové zjednotenie dovolacích senátov v predmetnej problematike, čím zároveň došlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Možno preto uzavrieť, že o žalovanou nastolených dovolacích otázkach „bolo“ síce senátmi dovolacieho súdu pôvodne rozhodované rozdielne, avšak v čase podania jej dovolania už neplatilo, že tieto otázky „sú“ riešené rozdielne. Prípustnosť jej dovolania preto z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP nemožno vyvodiť.

12/ Dovolací súd v súvislosti s vyššie uvedeným poukazuje na to, že žalovaná 2/ už podala dovolania vo viacerých skutkovo a právne obdobných sporoch. Z obsahu skorších rozhodnutí najvyššieho súdu (2Cdo/41/2018, 2Cdo/52/2018, 2Cdo/131/2018, 3Cdo/24/2018, 4Cdo/91/2018, 6Cdo/207/2017, 6Cdo/226/2017) mala možnosť oboznámiť sa s tým, že dovolací súd právne otázky (týkajúce sa všetkých ňou uvedených okruhov), ktoré nastolila aj v tomto prípade, posudzuje už jednotne, v súlade s právnymi závermi, na ktorých spočíva judikát R 61/2018.

13/ Žalovaná 2/ v dovolaní uviedla, že v danom prípade nebolo možné priznať náhradu nemajetkovej ujmy tiež preto, lebo nebol daný vzťah príčinnej súvislosti medzi škodou (nemajetkovou ujmou) a právne relevantnou škodovou udalosťou. Treba preto uviesť, že záver súdu o (ne)existencii príčinnej súvislosti nie je však založený na aplikácii právnych noriem na zistený skutkový stav; spočíva na vyhodnotení skutkových podkladov, ku ktorým dospel súd v rámci dokazovania. Výsledkom tejto činnosti súd nie sú závery právne, ale skutkové závery. Právnou otázkou tu je iba vymedzenie tých právnych skutočností, medzi ktorými treba zisťovať vzťah príčinnej súvislosti.

14/ Len pre prípad, že žalovaná 2/ svojou dovolacou argumentáciou, ktorá sa týka príčinnej súvislosti, mala na mysli odklon odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) od právnych záverov, na ktorých spočíva rozhodnutie publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 6/2008, dovolací súd poukazuje na skutkovú a právnu odlišnosť prípadu, na ktorý sa vzťahoval tento judikát a preskúmaného prípadu. Predmetný judikát, v zmysle ktorého príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcov a protiprávnym konaním žalovaného nie je daná, ak poškodenie zdravia spočíva v udalosti, ktorá je už sama následkom protiprávneho konania žalovaného, sa týkal prípadu, v ktorom žalobcovia odvodzovali svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli tým, že sa dozvedeli o smrteľnom úraze ich syna. V danom prípade ale žalobkyňa uplatňuje nárok na odškodnenie z oveľa širších hľadísk - skutkový podklad žaloby nevzťahuje len na moment, v ktorom sa dozvedela o smrti jej blízkej osoby, opodstatnenosť žaloby vyvodzuje zo zásahu do širokej škály osobnostných práv, najmä práva na rodinný život a osobitne práva na súkromie, ktoré zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvárať a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami najmä v oblasti citovej tak, aby sa fyzická osoba mohla v budúcnosti rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť. O žalovanou 2/ (prípadne) tvrdený odklon nejde aj preto, lebo rozhodnutia najvyššieho súdu uvedené vyššie sa stali súčasťou „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), od ktorej sa odvolací súd neodklonil.

15/ Dovolací súd na záver pripomína, že Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) už riešil otázku ústavnoprávnych aspektov právnych úvah senátov najvyššieho súdu, ktoré boli vyjadrené (aj) v judikáte R 61/2018. V uznesení z 20. augusta 2019, sp. zn. I. ÚS 310/2019, v skutkovo a právne obdobnej veci týkajúcej sa (inej) sporiteľne, odmietol jej sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú. V súvislosti s právnou otázkou (ne)možnosti eurokonformného výkladu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 381/2001 Z. z., ktorú nastolila v sťažnosti, odkázal na odôvodnenie nález, sp. zn. II. ÚS 695/2017, v

ktorom sa touto otázkou podrobne zaoberal, pričom dospel k záveru, že aplikáciu práva Európskej únie všeobecným súdom v obdobných prípadoch nemožno považovať za aplikáciu „contra legem“. Výklad pojmu „škoda na zdraví“ v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. nesmie byť totiž popretím ústavného princípu, podľa ktorého majú byť vnútroštátne právne predpisy interpretované v súlade s princípmi európskej spolupráce a integrácie. Ústavný súd tiež konštatoval, že prísne formalistické odlíšenie „nemateriálnej ujmy“ spočívajúcej v zásahu do osobnostných práv v dôsledku smrti blízkej osoby od škody v materiálnom zmysle, podporené prípadným systematickým zaradením ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré regulujú ochranu osobnosti (na jednej strane) a náhradu škody (na druhej strane), nezodpovedá autonómnemu charakteru zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, ako to zdôraznil aj Rozsudok. Dodal, že najvyšším súdom prijatý judikát R 61/2018 je výsledkom ustálenia právneho názoru najvyššej súdnej inštalácie všeobecného súdnictva na otázku pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Tento názor najvyššieho súdu predstavuje judiktorý smer, síce formálne nezáväzný, avšak nie bez normatívneho významu pre ďalšiu rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov (vrátane najvyššieho súdu). K námietke sťažovateľky o porušení právnej istoty a zákazu retroaktivity ústavný súd v predmetnom uznesení uviedol, že judikatúra je právom v materiálnom zmysle, čo so sebou prináša aj povinnosť súdov svoju judikatúru meniť spôsobom, ktorý nenarušuje oprávnené očakávania adresátov právnych noriem. Zasadou vo všetkých štátoch s kontinentálnym právnym systémom práva je aplikácia novej sudcom vytvorenej normy na všetky aktuálne pred súdmi prebiehajúce kauzy (incidentná retrospektíva). V súlade s touto zásadou sa nový právny názor aplikuje do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd netvorí právo, iba ho nachádza. Nepripúšťa sa, aby sa na právne vzťahy z minulosti aplikovali mylné právne názory. Zmena judikatúry sa deje s presvedčením, že predchádzajúca judikatúra bola nesprávnou interpretáciou práva. Zmena judikatúry je v tomto ohľade len opravou omylu vo výklade práva. Z tohto dôvodu nie je správny názor, že zmena judikatúry pôsobí retroaktívne. Ústavný súd na tomto základe uzavrel, že pokiaľ súdy dospeli k názoru o možnosti extenzívneho výkladu pojmu „škoda na zdraví“ podľa § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z., čo bolo pre posúdenie pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľky (poisťovne) v spore rozhodujúce, nejde o právny názor ústavne neudržateľný (obdobne III. ÚS 610/2017 a II. ÚS 847/2016).

16/ Podľa § 447 CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

17/ Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd dovolanie žalovanej 2/ odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

18/ Žalobkyni náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože jej žiadne trovy tohto konania nevznikli.

19/ Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 .

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.